

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten

ÅRSMELDING 2019

Målia, Hamar kommune 22.06.2019

Foto: Tom Hjemseteren

LEDEREN HAR ORDET

Det har i de siste årene vært en økende mengde saker til behandling i villreinnemnda. Året som gikk har ikke vært noe unntak for Rondane sin del, mens saksmengden fra Sølnekletten-området fortsatt er mer beskjedent. I 2019 har noen av de viktigste sakene for villreinen vært:

- Kommuneplanens arealdel for Ringebu kommune ble avgjort av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet, som valgte å ta tunge villreinhensyn. Avgjørelsen ga en sterk begrensning av ny hyttebygging inn mot de viktige villreinområdene.
- Fra 1.januar 2020 ble Gråhøgdbu i Ringebu stengt som selvbetjent hytte. Gråhøgdbu ble erstattet av Veslefjellbua som ble åpnet i november 2019. Merkingen av stien fra Eldåbu forbi Muen til Gråhøgdbu legges ned, og stien flyttes lengre ut mot Gudbrandsdalen.
- Klima- og miljødepartementet kjøpte den mye omtalte Veibua ved riksveg 27 på Ringebufjellet. Hytta ligger midt i det viktige trekkområde ved Muen og var således et kjærkommet bidrag for å kunne hindre økt ferdsel i området.
- Året 2019 har vist en urovekkende økning med tilfeller av fotråde blant villreinen nord for Ula elv i Rondane. Lokale observasjoner og forskningsbasert kunnskap viser at menneskelig forstyrrelser av et visst omfang skaper problemer for villreinen. Økningen av menneskelig ferdsel og aktiviteter over tid har fortrenget villreinen fra viktige beiteområder i Rondane. Vesentlig grad av redusert arealbruk kan være en avgjørende årsak til økt hyppighet av fotråde.

Rondane – Dovre nasjonalparkstyre vil i løpet av 2020 starte prosjektet besøksstrategi Dovre nasjonalpark, en vesentlig del av det nevnte området vedrørende fotråde. Området innbefatter Grimsdalen hvor Villreinen trekkmuligheter over tid har blitt vesentlig redusert. Årsaken er den stadig økende grad av diverse aktiviteter og biltrafikk. Her må det iverksettes tiltak som forhindrer Grimsdalen fra å bli en ny hindring for villreinen trekkmuligheter i Rondane. Det vil være avgjørende for prosjektet at villreininteressene får ta del i dette arbeidet.

Undertegnede vil som Leder av Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten i perioden 2015 – 2019 takke øvrige medlemmer av nemnda for mange hyggelige stunder og godt samarbeid.

Leder av Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

Jørund Båtstad

1. VILLREINNEMNDA FOR RONDANE OG SØLNKLETEN

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde.
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreinutvalgene).
- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Fordele midler til villreintiltak.
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes.

Nemndene har en fire-årig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Ny nemnd for Rondane og Sølknkletten ble konstituert i februar i 2016, med følgende medlemmer:

Kommune	Medlemmer	Varamedlemmer
Sel	Jørund Båtstad (leder)	Eldri Siem
Stor-Elvdal	Torstein Storaas (nestleder)	Turid Hoffstad
Alvdal	Janne Lunaas	Leif Langodden
Dovre	Arne Vadet	Gunn Jane Ulekeliv
Folldal	Solvår Brustad Lilleeng	Bjørn Brendbakken
Hamar	Hilde Nyborg Fischer	Erling Alderslyst
Nord-Fron	Anne K. Tina Lyslo	Jan Roger Bøe Øien
Rendalen	Arne Hagestrø	Silje Mogstad Finstad
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Bjørn Moastuen
Ringsaker	Andreas Karlsen	Anne Mæhlum
Sør-Fron	Else Mari Bjørke	Hans Mathias Ulberg
Øyer	Bjørner Killi	Anne Magnhild Braastad Lie
Åmot	Ole Erik Hørstad	Sissel Frang Rustad

Nemnda har et arbeidsutvalg bestående leder, nestleder og nemndas medlem fra den kommunen saken gjelder.

Sekretær i 2019 har vært Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Innlandet.

2. NEMNDAS ARBEID I 2019

Nemnda har i 2019 hatt tre ordinære styremøter sju «møter» i AU, enten pr. telefon eller mail. Saksmengden til nemnda er stor og økende:

2013: 20 saker

2014: 34 saker

2015: 28 saker

2016: 36 saker

Fra 2017 ble det innført en ordning med forenkla behandling av saker og en siling av tilsendte saker. Dette har vært saker der nemnda ikke har hatt merknader til de foreslåtte tiltakene.

	Ordinær behandling i styre/AU	Forenkla behandling	Ikke behandlet
2017	37	7	7
2018	45	5	9
2019	51	2	10

I tillegg er Villreinnemnda kopimottaker av vedtak fra nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre, siden nemnda har klageadgang på vedtak som angår villreinen. I alt ble 80 vedtak fra nasjonalparkstyret gjennomgått i 2019. Ingen vedtak er påklagd i 2019.

Deltakelse i Villreinform Rundane-Sølnkletten

Villreinform Rundane-Sølnkletten ble opprettet i februar 2018. Medlemmer er Sølnkletten Villreinområde, Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten. Forumet har som mål å arbeide mer utadretta og bidra til en god dialog mellom villreininteressene og andre aktører. Det understrekes at villreinformet ikke er et nytt forvaltningsorgan; forvaltningsoppgavene vil bli ivaretatt av de fire samarbeidspartene på samme måte som i dag. Medlemmer i villreinformet er ledere og nestledere i de fire samarbeidsorganene, med Jan Olav Solstad som leder og Torstein Storaas som nestleder.

Aktivitet 2019:

- Villreinform tok kontakt med prosjekt Kongevegen over Dovrefjell da vi så at verken nemnd eller utvalg var involvert i arbeidet. Villreinform ønsket primært å bli en del av arbeidsgruppa, men har fått observatørstatus i arbeidsgruppa. Hans Olav Arnekleiv representerer Villreinform i arbeidet.
- Villreinform sendte i mars brev til kommuner med areal i Rondane-Sølnkletten med oppfordring om at villrein skulle inngå som en del av politikeropplæringen for nye kommunestyre. Dette er et samarbeid med Norsk Villreinsenter. Orienteringer er så langt avholdt i Ringebu og Dovre. Orienteringen i Fолldal er utsatt i påvente av normalisering etter Korona-situasjonen. <https://www.villrein.no/aktuelt/vil-lre-opp-politikerne>
- I mars ble det sendt brev til «Politisk arbeidsgruppe for planstrategi for Innlandet fylkeskommune 2020-2023» med oppfordring en revisjon av regionalplanen for Rondane-Sølnkletten igangsettes i kommende planperiode. <https://www.villrein.no/aktuelt/vil-ha-planen-for-rondane-slnkletten-rullert>
- NINAs oppsummering av FOU-prosjektet i Rondane er distribuert til medlemmene i de fleste kommunestyrene i Rondane.
- Det er tatt kontakt med DNT og Nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre om møter for å diskutere villreinutfordringer. Møter avventer.
- Informasjonsutveksling mellom de tre utvalgene og nemnda.

2.1 Arealforvaltning

Bruks- og utbyggingspresset mot arealene i Rondane er stort, og arealforvaltning er derfor en viktig og ressurskrevende oppgave for nemnda. I figuren på neste side er saker nemnda har vært involvert i enten gjennom saksbehandling eller møter for en tre-års-periode oppsummert (dette er nye tiltak, eksisterende tiltak er ikke inkludert). Dispensasjonssøknader om utvidelser av fritidsbygg er ikke inkludert i figuren. Ikke alle søknader om tiltak ble innvilget. Figuren viser likevel det brukspresset som har vært mot villreinens arealer i Rondane de siste årene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) avgjorde i 2019 kommuneplanens arealdel for Ringebu kommune, etter at megling mellom kommunen på den ene siden og Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i innlandet ikke førte fram. Det ligger flere føringer i denne avgjørelsen for seinere plansaker i regionalplanområdet for Rondane-Sølnkletten:

- Det er en kraftig reduksjon av hyttetomter fra det kommunen opprinnelig ønsket; Fra forslaget om 1083 tomter ved andre gangs høring av planen, til 65 tomter.
- KMD har lokalisert nye hytter til Venabygdsfjellet, der det både er et servicetilbud (dvs. muligheter for lokal verdiskaping) og løyper/stier (kanalisering). Dette er i tråd med prinsippet som har ligget i fylkesdelplanen/regionalplanen fra 1992; å konsentrere utbygging til områder som allerede har slik utbygging.
- De foreslåtte feltene på Skotten og Måsåplassen er tatt ut, **selv om disse lå i utviklingssona i regionalplanen**. Det står tydelig i planbeskrivelsen for regionalplanen at også utviklingssona er en hensynssone for villrein. Nå har KMD tydelig slått fast at det er sterke restriksjoner på utbygging også i utviklingssona.
- KMD tillater ikke arealkategorien «LNF-spredd» i buffersona, uten en konkret og samla vurdering av konsekvensene for villreinen. «*Departementet vurderer også at utvidelse av eksisterende fritidsbebyggelse i buffersonen til nasjonalt villreinområde kan ha negativ påvirkning på villreinen*»
- KMD stiller generelt strenge krav til konkretisering av konsekvensvurderinger og avbøtende tiltak. Også for de 65 nye hyttetomtene på Venabygdsfjellet har departementet forutsatt at avbøtende tiltak skal vurderes, i dialog med regionale myndigheter (omlegging av sti- og løypenettet og etablering av aktivitetsområder som reduserer ferdseilen inn mot nasjonalt villreinområde). Dersom kommunen ønsker å gå videre med tomter på Skotten ved neste revisjon av kommuneplanen mener departementet at kommunen bør vurdere å ta ut byggeområder øst for Gudbrandsdalen som ikke er utbyggt. Kommunen har omtalt en rekke mulig kanaliseringstiltak, men departementet peker på at disse er verken konkrete nok eller innarbeidet i planen.

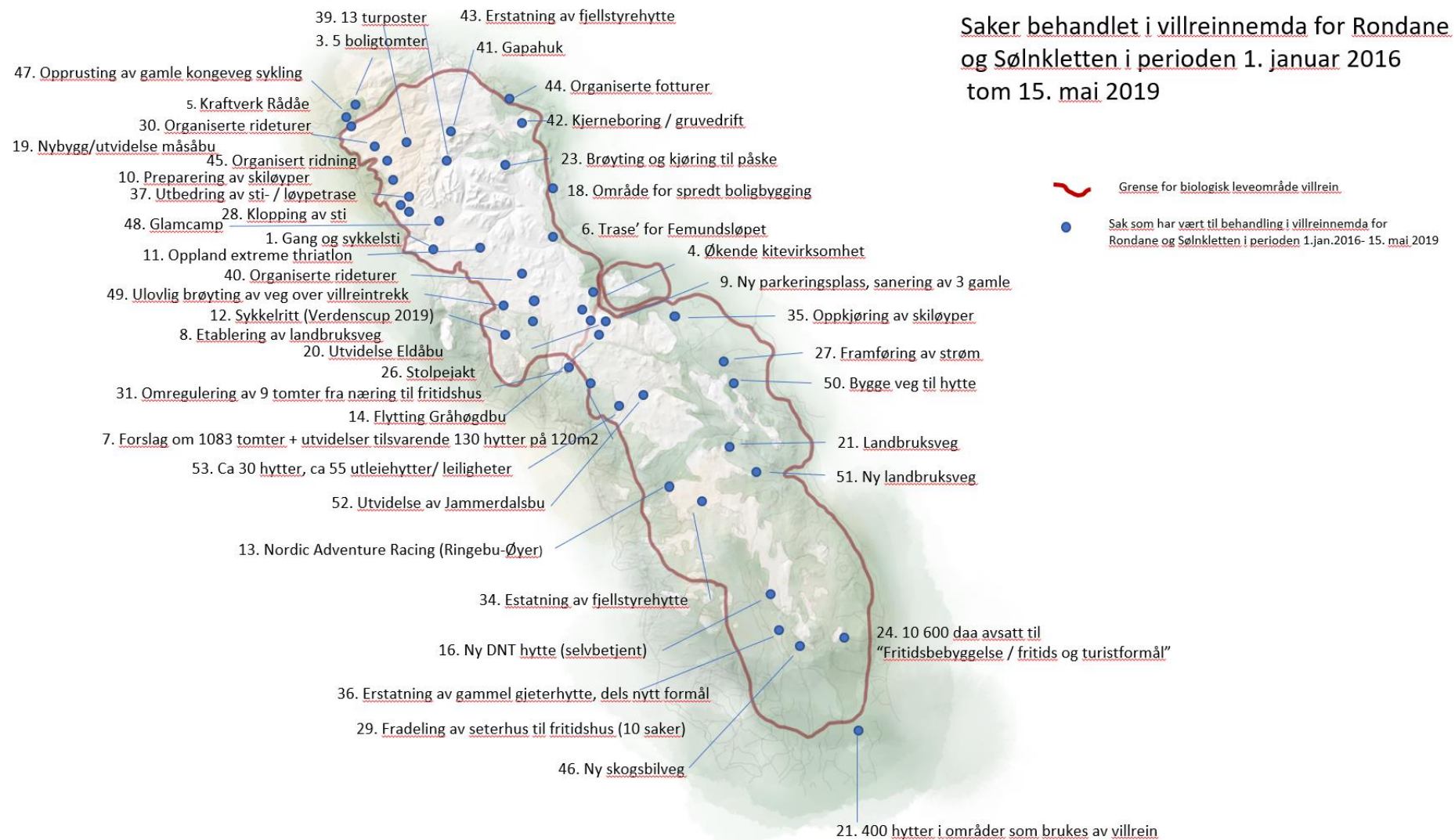
Rondane er langt og smalt, og for å ta vare på villreinen, er det nødvendig med begrensninger på tiltak også i buffersona og utviklingssona, ikke bare i nasjonalt villreinområde. Når en oppsummerer punktene over, er det dette essensen også i avgjørelsen fra KMD.

Villreinemnda avga i 2019 også innspill til oppstartvarsel og planprogram for kommuneplanens arealdel 2019-2040 for Stor-Elvdal kommune.

Villreinemnda har i 2019 påklaget ett kommunalt vedtak i en dispensasjonssak med potensiell stor presedensvirkning for regionalplanområdet. Klagen gjaldt påbygg av hytte i nasjonalt villreinområde. Nemnda påklagde saken ut fra presedenshensyn. Nemnda har i 2020 fått medhold i klagen.

Nemnda har i inneværende år hatt flere saker som gjelder fradeling av setrer og buer fra gardsbruk og søknad om omgjøring til fritidsbygg. Dette er vanskelige saker fordi bruken i utgangspunktet ikke endres ved fradeling. Erfaringsmessig vet en imidlertid at en fradeling kan medføre salg på det åpne markedet og ønsker om standardheving fra ny eier.

Saker behandlet i villreinnemda for Rondane og Sølknletten i perioden 1. januar 2016 tom 15. mai 2019

2.3 Bestandsforvaltning

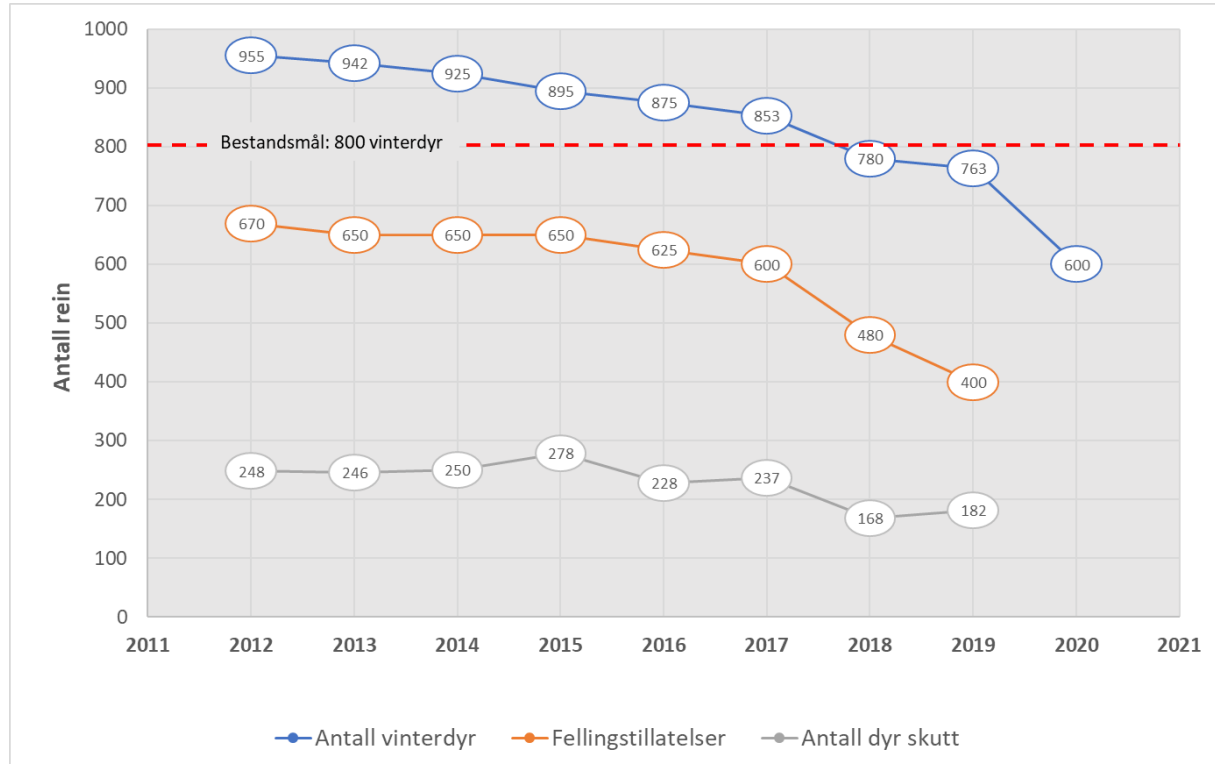
Bestandsforvaltningen skjer i all hovedsak i regi av de tre villreinutvalgene i nemndsområdet; Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Sølnekletten Villreinområde. Utvalgene utarbeider bl.a. flerårige bestandsplaner og forslag til årlig avskyting. Villreinnemndas hovedrolle i bestandsforvaltningen er å godkjenne bestandsplanene og søknader om fellingstillatelser.

Gjeldende bestandsplan for Rondane er for perioden 2016-2020, mens Sølnekletten i 2019 fikk godkjent ny bestandsplan for 2019-2023. Målsettingen for Rondane er å ha en total stammestørrelse på ca. 4.000 vinterdyr, derav 1.700 i Rondane nord og 2.300 i Rondane Sør. I tillegg kommer en liten stamme i Finnsjøfjellet på 100 vinterdyr.

Utvalgene kontrollerer bestandsutviklingen ut fra tellinger, kvotefastsetting og fellingsstatistikk. I tre av delområdene i Rondane er det enkelte år registrert en betydelig nedgang av dyr, uten at en kjenner årsaken til nedgangen. Utvandring som følge av ferdselspress/manglende beiteområder, sykdom, insektplager, økt kalvedødelighet ellers, rovdyr og mangelfulle tellinger har vært pekt på som mulige årsaksfaktorer. I alle de tre delområdene er nedgangen i bestandsstørrelse forsøkt motvirket gjennom reduserte jaktkvoter.

Sølnekletten

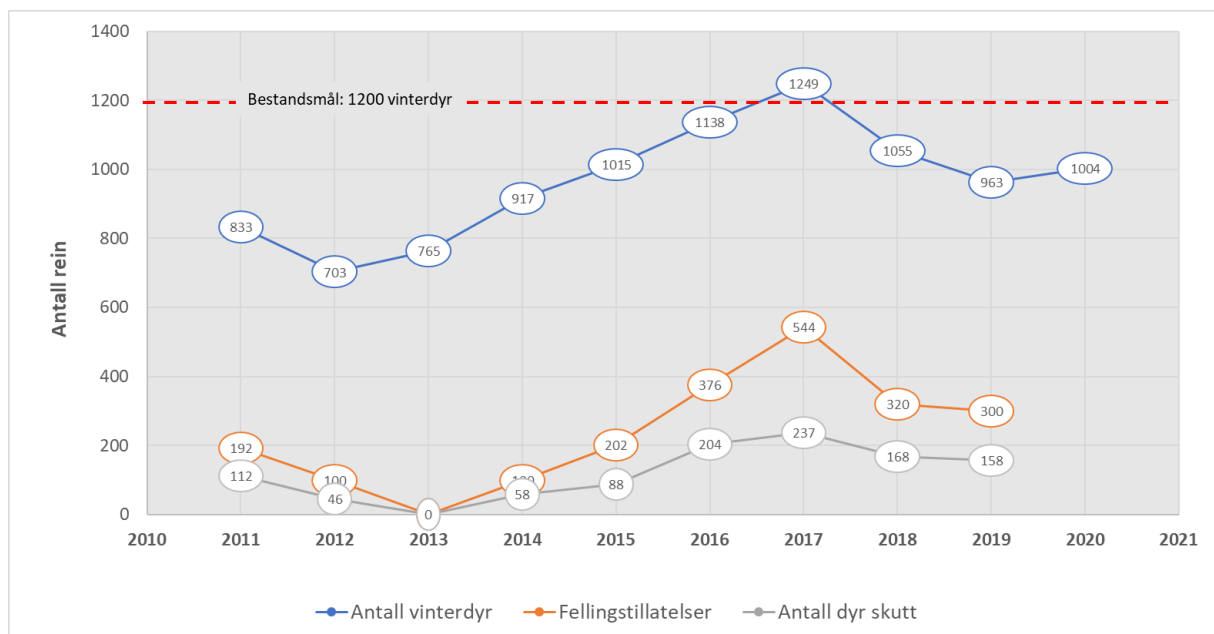
I Sølnekletten liggere nå størrelsen på bestanden betydelig under bestandsmålet. Utvalget mener at dette kan skyldes at det er brukt for høy tilvekstprosent gjennom flere år, og at det kan være tatt ut flere simler enn forutsatt.

Figur 1. Bestandsutvikling i Sølnekletten 2012-2020

Rondane Nord – Nord for Ula

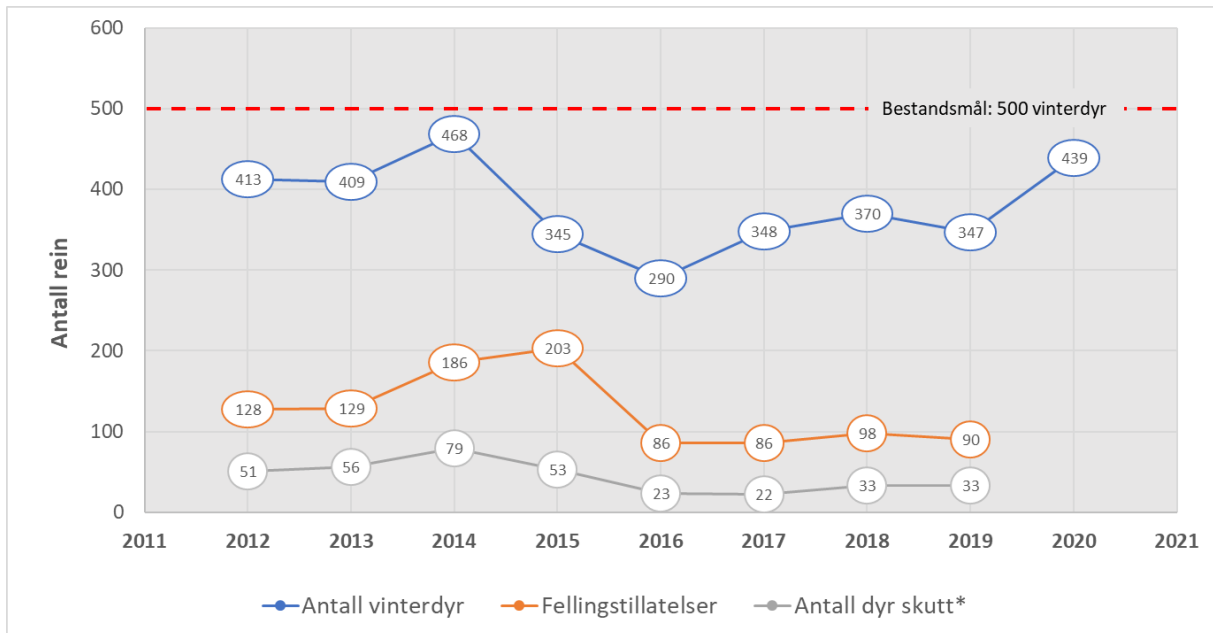
I Rondane Nord ble jakta Nord for Ula avlyst i 2013 og kvoten var nær halvert i 2014. Med dette lyktes en i å øke bestanden igjen omtrent til bestandsmålet. Ved tellingene i 2018 var antall vinterdyr Nord for Ula igjen redusert. En mulig årsak er at ikke alle dyr ble funnet under minimumstillingen og/eller en nedgang i kalvetilveksten. Sommeren 2019 førte fotråteutbrudd til at bestanden ikke økte som forventet til 2020. Sammenholder en kalvetellingen på sommeren med strukturtellingen på høsten er det betydelig frafall av kalv, og langt utover det som er tatt ut gjennom jakt. (Et frafall på 30-40 % kalv utover jakt). Selv om en antar en viss dødelighet på kalv uansett gjennom sommeren antar utvalget i Rondane Nord at et sted i overkant av 100 kalv er borte. Kalvetapet i Rondane Nord synes derfor å være på linje med hva det er konkludert med på Hardangervidda.

Figur 2. Bestandsutviklingen nord for Ula 2012-2020

Rondane Nord – Sør for Ula (Vulufjell)

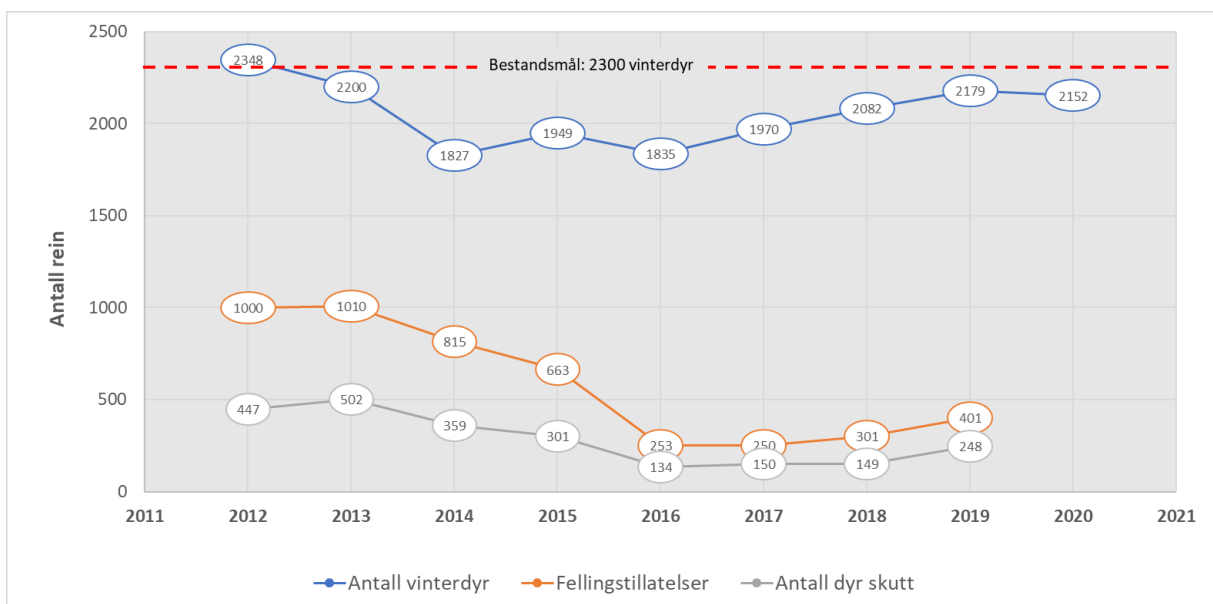
I Vulufjell ble antall fellingstillatelser kraftig redusert fra 2016, men uten at en oppnådde den forventede økningen i stammen. Det mistenkes at dette kan skyldes at en ikke fikk telt alle dyrene under vintertellingene. Fra 2019 til 2020 økt imidlertid stammestørrelsen mer enn forventet, på et nivå som rettighetshaverne ønsker å stabilisere.

Figur 3. Bestandsutvikling i Vulufjell 2012-2020

Rondane Sør

I Rondane sør (unntatt Finnsjøfjellet) ble antall fellingstillatelser redusert fra ca. 1.000 i 2012 og 2013 til ca. 250 i 2016. Tross kvotereduksjon i 2014 og 2015 var ikke bestanden oppe på bestandsmålet ved minimumstellingene vinteren 2016, og kvoten ble derfor drastisk redusert også for høsten 2016. I Rondane Sør har utvalget ønsket gradvis å øke bestanden, og har lyktes med dette fra 2016-2019. I 2020 er det igjen en liten nedgang i forhold til det en skulle forvente ut fra tellinger og felling i 2019. Tilveksten var siste år nede på 9%, og den generelle trenden er nedadgående. Dette er bekymringsfullt.

Figur 4. Bestandsutviklingen i Rondane Sør 2012-2020

2.3 Fordeling av tiltaksmidler

Tiltaksmidlene består av tilbakeførte fellingsavgiftsmidler for Rondane Sør, Rondane nord og Sølknletten for 2017, i alt kr. 142.074 kr. Det kom inn 7 søknader.

Hoveddelen av tiltaksmidlene har tidligere vært gitt til bestandsforvaltning og overvåking, dvs. utvalgenes arbeid. Praksis har vært å fordele tiltaksmidlene mellom de tre områdene i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Styret fastslo at de også måtte følge denne praksisen i 2019, med de rammer som var til rådighet. Utvalgene trenger midlene til sine tellinger, som er nødvendige for en forsvarlig forvaltning. Nemnda ønsker sterkt å støtte skoleprosjekter, men har ikke midler til dette.

Tiltaksmidlene ble fordelt som følger:

Villreinutvalget for Rondane Sør	43.530 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	52.153 kr.
Sølknletten Villreinområde	43.391 kr.
Prosjekt <i>Registrering av villreinen sin områdebruk innan randsone i Rondane</i>	3000 kr.
SUM	142.074 kr.

2.4 Deltakelse i prosjekter

Villreinnemnda har også i 2019 vært involvert i flere prosjekter innenfor villreinområdet. Dette er alle prosjekter som er viktige for forvaltningen av villreinen, og det er svært positivt at nemnda blir invitert til å delta i prosjektene, både i forhold til å kunne få gi innspill, og i forhold til kontakt med andre villreinaktører.

Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning 2016-2019

Som oppfølging av det store prosjektet NINA gjennomførte i Rondane om villrein og ferdsel i 2009-2013, ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på mulighetene for å videreføre deler av forskningsprosjektet. Dette resulterte i prosjektforslaget for «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning», som er planlagt å gå fram tom. 2019. Ei styringsgruppe for prosjektet ble etablert på møte i juni i 2017. Medlemmer i styret er: Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten, Villreinutvalget i Rondane nord (2 representanter), Villreinutvalget i Rondane sør (4 representanter), Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Hedmark Fylkeskommune, Oppland Fylkeskommune, Dovre kommune, Sel kommune, Rondane nasjonalparkstyre og DNT Oslo og Omegn, med Jon Olav Solstad som leder.

Villreinregistreringer Gråhø/Tjønnseterfjellet i Nord-Fron og i Veslefjellet/Kuva i Dovre

Dette er en videreføring av registreringer tidligere år, og supplerer det pågående FOU-prosjektet for Rondane med GPS-merka simler ved at en får oversikt over bukkene sin arealbruk. Prosjektet oppleves å gi et nyttig og verdifullt supplement til GPS-registreringene, særlig for arealplansaker, og det er viktig at prosjektet videreføres. Budsjettsituasjonen for nemnda gjør det imidlertid vanskelig å delta på prosjektmøter, og dette har ikke vært prioritert i 2018 og 2019.

2.5 Regnskap

Alle summer er avrundet til nærmeste 500 kr.:

Honorarer, nemnda	163.000 kr.
Reiseutgifter	25.000 kr.
Møteutgifter	49.500 kr.
Sekretær (inkl. kontorhold)	210.000 kr.
Konsulentbistand	74.500 kr.
Medlemskontingent Villreinerådet, Villreinen mm.	7.000 kr.
Ufordelt	21.000 kr.
SUM	550.000 kr.

Fylkesmannen i Innlandet har stått for økonomiforvaltningen vederlagsfritt.